

RIIKKA HURRI

Valtimo
38-45
Omilla ehdoilla

Tarinan takaa

Anni Härkönen

Teen yhden viikon aikana kaksi reissua: ensimmäinen on työmatka Pohjois-Karjalan Valtimolle omavaraisalouteen, toinen hätäisesti varattu lomamatka Etelä-Eurooppaan.

Matka Pohjois-Karjalaan on avartava. Lasse Nordlund ja Maria Dorff elävät vailla mukavuuksia, joita moni suomalainen on pitänyt itsestäänselvyyksinä jo vuosikymmeniä. He perustelevat elämäntapansa niin hyvin, että hetkeksi kyseenalaistan elämänmittaisen tavoitteeni saavuttaa parempi elintaso kuin vanhemmillani on.

Kotiin palattuani jatkan itseni kyseenalaistamista. Puran rinkan retkeilyvaatteista ja pakkaan sen uudestaan. Sujautan sekaan toiletti-tarvikkeeni korkeintaan sadan millilitran muovituubeihin. Se tuntuu väärältä.

Lentokoneen noustessa ilmaan tunnen oloni vapaaksi, mutta omaatuntoani kolkuttaa ehkä enemmän kuin koskaan aiemmin. Vannon itselleni, että kompensoin lentoni ja ostan omaatuntoni puhtaaksi heti matkan jälkeen. Jo paluumatkalla lupaus unohtuu.

KUVAREPORTAASI

Omilla ehdoilla

Valtimolla rakenteilla olevassa Omavaraopistossa on tarkoitus opiskella ekologisesti kestäviä elämäntapoja. Se edellyttää monista mukavuuksista luopumista, mutta tilalle voi saada merkityksellisyyden tunteen.

Teksti: Anni Härkönen
Kuvat: Riikka Hurri

Aamu, 12, ja Justus Dorff, 5, ovat kasvaneet omavaraiseen elämään ja auttavat vanhempiaan parhaansa mukaan.

Vanhan rintamamiestalon eteläseiniustalle on raivattu pieni kasvima. Siihen on istutettu valkosipulia, siemenporkkanaa ja siemenlanttua. Painostavan iltapäiväauringon alla kasvimaalla häirii mies, joka on mahdollisesti nyky-Suomen omavaraisin ihminen. Lasse Nordlund pykää puun oksista aitaä käsin raivatun kasvimaan suojaksi.

Olemme Pohjois-Karjalan Valtimolla tilalla, jolla Nordlund asuu puolisonsa Maria Dorffin ja lasten Aamun, 12, sekä Justuksen, 5, kanssa.

Olen jo ennen Valtimolle matkustamista lukenut, että Lasse Nordlund elää ilman pankkitiliä, puhelinta ja rahaa. Tiedän myös, että Nordlund syö kilokaupalla lanttua päivässä. Nyt lantulle on jätetty vain pieni kaistale. Eikö lanttu enää maistukaan?

”Siinä ovat vain siementävät lantut, alhaalla pääkasvimaalla kasvaa varsinainen sato”, Nordlund toteaa.

Hänen mukaansa media tarttuu turhan mielellään lantun syönnin kaltaisiin asioihin.

Lasse Nordlund on mediapersoona, jonka henkilöbrändin ytimessä on omavaraisuus. Hänen elämäntavastaan on uutisoitu maan suurimmissa medioissa. Aina kun uusi haastattelu julkaistaan, ponkaisee Nordlundin nimen Google-hakujen määrää hurjaan kasvuun.

Julkisuudessa Nordlund esitellään usein muuttaman toistuvan kuriositeetin kautta. Lanttu on niistä yksi. Toinen on minimaalinen rahankulutus, ja kolmas rakkasammal. Se toimii sekä rakentamisessa tilkkeenä että takamuksen pyyhkimiseen.

Navetan kulmassa on kaksireikäinen huussi, jossa on toisella seinällä kaukalo täynnä kuivattua sammalta, toisella taas pino saksalaisia aikakauslehtiä. Teksti seinällä opastaa käyttämään sammalta pyyhkimiseen – lehdet ovat lukemista varten.

Sammal pistelee pyyhittäessä, mutta käy paremman puutteessa.

Vuonna 1990 Lasse Nordlund oli 25-vuotias ja oli aloittamassa uuden vaiheen elämässään.

Suomensaksalainen Nordlund varttui Saksassa valokuvaajavanhempien kanssa. Uteliaan nuorukaisen kiinnostuksen kohteet ulottuivat matemaattisista aineista ekologiseen elämäntapaan. Arki saksalaisissa ekoyhteisöissä kuitenkin kariutui ristiriitoihin, eikä akateeminen maailmakaan houkuttellut.

Nordlund päätti lähteä Suomeen – polkupyörällä. Omaisuus kulki pyörän perään kiinnitetyssä itse rakennetussa kärryssä.

Hän vietti vuosia renkinä maataloilla ja opetteli maanviljelystä, eläinten pitoa ja unohtumaan pääseen suomen kielen. Myöhemmin Nord-

lund osti Pohjois-Karjalan Valtimolta tilan yhdessä vanhempiensa kanssa ja asettui asumaan sinne – tai siis tänne.

Oli vuosia, joina hän yritti heikoin tuloksin pitää kotieläimiä ja metsästää, rakensi kodan keskelle metsää ja teki itse hammastahnaa poistamalla koivuntuhkasta lipeän.

Kylillä tulokkaaseen suhtauduttiin aluksi ihmetellen. Nordlundin mukaan valtaosa ihmisistä oli kuitenkin iloisia siitä, että nuori mies muutti muuttotappioalueelle.

➤ Suurin osa perheen ruoasta saadaan neljän aarin kokoiselta kasvimaalta. Toukokuussa maa valmistellaan kylvötoita varten.

➤ Pekka Ylhäinen sahaa juuriltaan kaadettuja puita kasvimaan tieltä. Talkoissa käytetyt työkalut ovat pääosin lahjoitettuja, ja moottorin sijaan työkalut toimivat lihasvoimalla.

Lopuksi unohdan työkalut sateeseen ruostumaan.

Toukokuisena lauantaiaamuna valtimolaisella tilalla paiskii töitä hymyilevän Nordlundin lisäksi kymmenpäinen joukko tuttuja ja tuntemattomia.

Lasse Nordlund ja Maria Dorff ovat perustamassa Valtimolle Omavaraopistoa, jossa on tarkoitus opettaa elämäntavasta kiinnostuneita omavaraiseen elämään: rakentamiseen, viljelyyn ja vaatetukseen. Tärkeässä osassa on myös resurssiviisautta painottava ideologia omavaruuden takana

Opiston ensimmäisen puolivuotiskurssin on tarkoitus alkaa yhteistyössä Kainuun opiston kanssa vuonna 2021. Tänä vuonna järjestetään pilottikokeiluna hirsirakentamiskurssi, joka koostuu kesän mittaan Valtimolle neljä kertaa.

Omavaraopistoa rakennetaan talkoin, joita Nordlund ja Dorff ovat järjestäneet vuodesta 2017 alkaen. Osalla talkoolaisista, kuten rovaniemeläisellä Hanna Oksalla, on takanaan jo useampia talkoojaksoja, kun taas osa, esimerkiksi joensuulainen Pekka Ylhäinen, on mukana ensimmäistä kertaa.

Jos pinnistelee mielikuvituksensa äärimmilleen, voi mutavellinsekaisen reiteikön nähdä säteilevän vihreän eri

Lasse Nordlundin mukaan kaupunkilaisten päästäminen tilalle on kuin päästäisi lehmät kesälaitumelle.

sävyjä loppukesän auringossa.

Toukokuisessa tiikusateessa se tuntuu kaukaiselta.

”Varo, siinä kasvaa mansikkaa”, huudahtaa Oksanen kuvaajalle, jonka kengänpohjat painautuvat peruuttaessa mutaiseen maaperään, josta pyrkii esiin pieniä taimia.

Talkootyö on – no, talkootyötä. Talkoolaisien osaamistaso vaihtelee. On sellaisia kuin Oksanen, joka jaksaa kärsivällisesti selittää, mikä on petkele tai miksi mänty on tukkipuuna erinomainen.

Toisaalta on sellaisia kuin minä, joka tasoitan kasvimaata tuntikausia saamatta aikaan oikeastaan mitään näkyvää muutosta. Lopuksi unohdan työkalut sateeseen ruostumaan.

Lasse Nordlundin mukaan kaupunkilaisten päästäminen tilalle on kuin päästäisi lehmät kesälaitumelle.

”Ihmiset riehaantuvat, kun he pää-

sevät tänne. Moni on alkanut sooloilla, mistä on tullut ongelmia. Nykyään halutaan oppia liian nopeasti.”

Kokemattomuudesta on aiheutunut myös vahinkoja, eivätkä asiat talkoovoimin toimiessa aina etene suunniteltua tahtia. Opiston käyttöön tulevan väentuvan valmistumista on hidastanut lisäksi huonokuntoinen hirsikehikko. Vastoinkäymisten vuoksi opiston käynnistyminen on viivästynyt suunnitellusta.

Millaista on omavarainen elämä 2010-luvun Suomessa?

Kuvittelin joutuvani puritaaniseen ympäristöön ja pakkasin mukaani pikakahvia, jota suunnittelin siemailevani muilta salaa pysyäkseeni hereillä viikonlopun ajan.

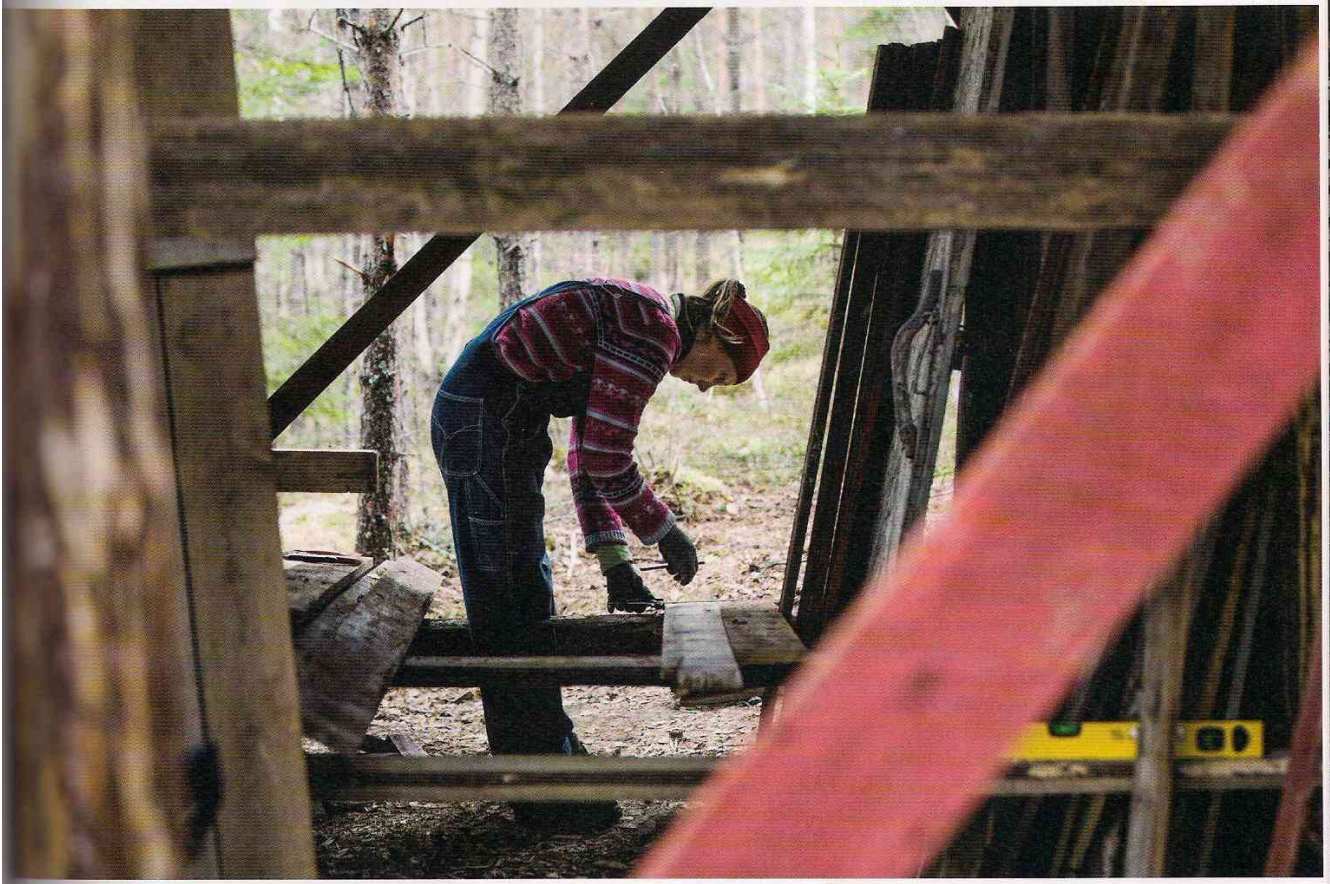
Talkoolaisille kahvia tosin tarjoillaan muutenkin. Heiltä ei edellytetä omavaruutta.

☺☺ Lasse Nordlund uskoo, että jos ihmiset luopuisivat rahataloudesta, he olisivat vapaampia tekemään omia valintojaan.

☺ Ilmavasti rakennetun halkoliterin materiaalina on käytetty koivua.

☺ Koska juoksevaa vettä ei ole, kädet pestään emalivadis- sa terassilla.

☺ Sara Enebäck osallistui ennen talkoita järjestetyille hirsirakentamiskursseille.

Entä Lasse Nordlundin ja Maria Dorffin oma elämä? Perhe asuu vanhassa rintamamiestalossa. Katossa on sähkövalo ja tietokone pyörittää saksankielistä *Ihmeperhe*-elokuvaa Justukselle ja Aamulle. Siellä täällä lojuu Bamse-sarjakuvia. Lastenhuoneen puolipaneelille on aseteltu muovisia eläinfiguureita.

Lasse Nordlund myöntää, ettei hänen omavaraisuutensa aste ole enää yhtä suuri kuin aiemmin.

”Olisin voinut tavoitella puhtainta mahdollista elämäntapaa ja kuolla yksin, marttyyrinä. En halunnut.”

Nordlundin ja Dorffin elämäntavassa on joka tapauksessa piirteitä, jotka hätkähdyttävät: harva kai suositsi elämään vailla juoksevaa vettä tai vesivessaa, mikäli saisi valita.

Mediassa Nordlundia on tituleerattu lempeäksi Linkolaksi.

Moni ulkopuolinen saivartele, ettei pariskunnalla ole riittäviä perusteita kutsua itseään omavaraisiksi.

”On ihmisiä, joiden mukaan emme saisi käyttää tänne rakennettuja teitä, koska ne on rakennettu koneilla, jotka toimivat fossiilisilla polttoaineilla”, Maria Dorff sanoo.

Nordlundilla on monia sellaisia mielipiteitä, jotka haluaisin pitää piilossa. Hän ei äänestä (*”prosessit ovat hitaita ja poliittinen päätöksenteko tehotonta”*) ja hänellä on kriittisiä ajatuksia rokotuksista ja lääkityksistä (*”jos joskus on kihomatoja ollut, niin ovat ne nopeasti lähteneetkin”*). Nordlund näkee ongelman lääketeknologian käyttöön uhrautun energian ja luonnonvarat.

Osa ajatuksista kuulostaa yllättävän linkolalaisilta, eikä assosiaatio ole omani. Mediassa Nordlundia onkin tituleerattu lempeäksi versioksi Pentti Linkolasta.

”En oikein ymmärrä tätä termiä. Ihan yhtä lailla Linkolaa voisi kutsua kovaksi Lasseksi”, Nordlund toteaa.

”Olemme kyllä tavanneet Linkolan kanssa, minä olen käynyt hänen luon-

naan ja hän minun. En löytänyt yhteyttä hänen kanssaan.”

Linkolalaista tai ei, myös Nordlund on jalostanut ajatuksiaan lukuisiksi teksteiksi ja luennoiksi. Elämäkertaprojekti on kesken, ja eriteemaisia luentoja on ollut vuosien varrella reilusti yli sata.

Aluksi Nordlundin suomen kielien taito oli niin kehno, että hän opeteli ensimmäiset luennot sanasta sanan ulkoa. Vastaanotto oli vaihtelevaa, mutta sillä ei välttämättä ollut mitään tekemistä kielitaidon kanssa, Nordlund uumoilee.

”Kun aloin lähes 30 vuotta sitten luennoita omavaraisuudesta ja luontaistaloudesta, olisi ollut ihan sama, jos olisin puhunut ufoista.”

Nordlundilla on teoria, jonka mukaan uuden ajatuksen istuttaminen yh-

teiskuntaan kestää noin 15 vuotta. Ajatus, joka on aiemmalle sukupolvelle ennenkuulumaton ja uusi, voi olla seuraavalle täysin normaali.

Siksi olemme nyt tilanteessa, jossa nuoret ilmastolakkoilevat ja -ahdistuvat samalla kun heidän vanhempansa julistavat, että autot kuuluvat teille ja nautanlihapihvit lautaselle. Ja siksi Omavaraopisto vetää juuri nyt puoleensa kaltaisiani, 20–40-vuotiaita korkeakoulutettuja naisia, jotka ovat huolestuneita maapallon tilasta.

Juuri sitä Nordlund tosin ei haluaisi – vedota linkolalaisesti ihmisten primitiivisiin pelkoreaktioihin. Mieluummin hän kasvattaisi ihmisten tietoisuutta ja herättäisi ajatuksia, vaikkapa luennoimalla havainnoista, joita hän on omasta elämäntavastaan tehnyt.

Kuten siitä, että marjoja voi säilöä

”Pahinta oli Justuksen vauva-aikaan, kun talonrakennusprojekti oli alkutekijöissään ja peltotyötkin piti tehdä.”

G Aamu käy koulua Valtimolla 20 kilometrin päästä kotoa. Viikonloppuisin hän ehtii ottaa rennommin.

A ”Lopulta meillä ei ole vastuuta siitä, mitä ihmiset tekevät elämälään täältä lähdettyään”, Maria Dorff sanoo.

V Tässä omavarais- taloudessa keittiön pääraaka-aineet ovat juurekset ja härkäpapu.

ilman sokeria, mikäli hillipurkkeja kääntelee tietyin väliajoin. Tai että kotieläinten pitämisen hyöty-tuotto-suhde ei ole riittävän kannattava, jotta eläimiä kannattaisi välttämättä itselleen pitää.

Omavaraopiston ympärille on jo nyt kertynyt pieni joukko aktiiveja, jotka yhteisöllisyys, riippumattomuus ja yksinkertainen elämäntapa vetävät taloksiin aina uudestaan.

Voisiko omavaraisuus olla yhä useammalle elämäntapa, eikä eksoottinen ilmestys, jota tullaan katsomaan ulkomaita myöten?

Vastaus on varovainen ehkä. Omavaraopiston esikuva on Ruotsin Skattungbyssä jo 40 vuoden ajan toiminut opisto. Sen ympärille on kasvanut kokonainen yhteisö.

Maria Dorffin ja Lasse Nordlundin toiveena on luoda jotakin yhtä pysyvää. Metsän keskellä mudan- ja lumensekaisesta maasta kohoavia hirsirakennusten rankoja katsellessa ajatus kokonaisesta opistosta saati kyläyhteisöstä tuntuu vielä etäiseltä.

Olosuhteet siihen ovat kuitenkin

hyvät: ekologinen elämäntapa kiinnostaa ainakin ajatuksena yhä useampaa, ja kattava medianäkyvyys on taannut sen, että Omavaraopisto on tavoittanut aatteesta kiinnostuneet jo ennen kuin ensimmäistäkään kurssia on pidetty.

On kuitenkin vaikea sanoa, riittääkö yksi yö tai viikonloppu talkoissa mullistamaan kävijänsä maailmankuvan siinä määrin, että tämä päättäisi hypätä modernin länsimaisen kulutusyhteiskunnan kelkasta suoraan omavaraisuuteen – eikä se välttämättä ole tarkoituksukaan, Maria Dorff pohtii.

Nordlundin ja Dorffin näkemykset omavaraisuuden eduista ovat ennen kaikkea henkisiä: mahdollisuus lievittää ilmastoahdistusta, merkityksellisyden tunteen vahvistuminen, riippumattomuus.

”Saa valita, kenen kanssa on tekemisissä”, Nordlund sanoo ja nauraa päälle.

Täydellisen omavaraisuuden sijaan Dorff puhuu mieluummin omavaraisuutemisesta.

”Jokainen teko, joka on ekologisempi, on kohti hyvää. Ei tarvitse pyrkiä täydellisyyteen.” **👏**

